

ἐκείνην αὐστηρότητα, ἥτις χαρακτηρίζει βασιλικὰς τινὰς φυσιογνωμίας τῆς Εὐρώπης. Σήμερον τοῦτο εἶναι ἀναχρονισμός· βασιλεῖαι καὶ λαοὶ τόσον συνηνώθησαν, ὥστε ἡ διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῆς αὐστηρότητος ἐπιβολή, εἶναι ἀρκετὰ ἀσιατικὸς τρόπος τοῦ βασιλεύειν, ἐξεγείρων μίση καὶ πάθη. Τοῦτο ἂν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συντελοῦν εἰς κράτη τινὰ ἐτι πρὸς διακράτησιν τοῦ μοναρχικοῦ γοήτρου, ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τὰ πνεύματα εἶναι τόσον ἀνήσυχα καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἔξεις τόσον ἀνώμαλοι, τοῦτο ἤθελεν ἐπιφέρει βλάβην εἰς τὴν μοναρχίαν. Αἱ πρῶται δὲ γεννηθεῖσαι ἀντιπάθειαι κατὰ τοῦ Ὁθωνοῦ καὶ τῆς Ἀμαλίας προήλθον κυρίως

ἐκ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῶν ἰδεῶν τούτων τοῦ ἄλλως τε ἀγαθοῦ καὶ μεγαλόφρονος μονάρχου.

Τοῦτο ἐνόησεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας καθ' ἣν ἐπάτησε τὸν πόδα του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐζήτησε τὴν ἰσχύν του εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ του, καὶ ἐγένετο Ἑλλήν τὰς συνηθείας καὶ τὰς ἰδέας. Ἀπλοῦς ὅπως ἡ κοινωνία μας· ἀφελὴς ὅπως τὰ ἔθιμά μας. Βασιλεὺς δημοκρατικώτατος περιερχόμενος τὰς ὁδοὺς πεζῇ, ὅπως δὲν περιέρχονται αὐτὰς οὔτε οἱ ὑπουργοὶ μας, κλειόμενοι ἐρμητικῶς ἐντὸς τῆς ἀμάξης των.

(Ἐκ τῆς „Ἀκροπόλεως“.)

ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΠΠΑΣ.

Ὁ μέγας τοῦ ἔθνους εὐεργέτης Εὐαγγέλης Ζάππας ἐγεννήθη τῷ 1800 ἐν Λαμπόβῳ, μικρῷ χωρίῳ τῆς ἐπαρχίας Τεπελενίου.

Ἡ ἐφηβικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Εὐαγγέλη διήλθον ἐν πολεμικαῖς περιπετειαῖς. Δεκατριετὴς ὢν ἐστρατολογήθη ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ πρῶτον χρῆμα τοῦ δεξιῦ καὶ ἀνδρείου πολεμιστοῦ, ὡς τότε ἄλλοι ἐν τοῖς ὅπλοις διαπρέψαντες ἡρώικοι ἄνδρες.

Ὁ Εὐαγγέλης μετὰ τὴν ἐπιτέλεισιν τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, οὔτε στρατιωτικοὺς βαθμοὺς ζηλώσας, οὔτε τὰς προσεγεχθείσας αὐτῷ διαύπνηρσας του ἐθνικὰς γαίας ἀποδεχθεῖς, ἀπῆλθεν εἰς Βλαχίαν.

Ἦδη ἄλλος πόθος κατεῖχε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἡ ἐπίτευξις τῆς ἀνεξαρτησίας ἑαυτοῦ διὰ συντόνου φιλοπονίας καὶ δραστηριότητος.

Τῷ 1831 ἀφίκετο εἰς Βουκουρέστιον οὐδὲν ἄλλο ἐφόδιον φέρων πλὴν τῆς ἐφ' ἑαυτὸν πεποιθήσεως· ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἔμεινεν ἐξετάζων καὶ μελετῶν ὁποῖον στάδιον νὰ ἐκλέξῃ· διὰ τοῦ ὀξυδερκοῦς αὐτοῦ βλέμματος διέκρινεν ἀμέσως τὸ ποδοῦμενον· εἶδεν ὅτι μικρᾶς ἱκανότητος καὶ δραστηριότητος ἐκμισθωταὶ κτημάτων ἐν Βλαχίᾳ ἐγίνοντο πλούσιοι ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου παραγωγικότητος τοῦ ἐδάφους· διὰ τῆς γεωργίας λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ χρησιμοποίησιν τὴν ἐν αὐτῷ φλογερὰν δραστηριότητα.

Ἐνωκίασε κτήματά τινα· ἡ γῆ ἀνέδιδεν ἀφθόνους καρποὺς ἄλλ' ὁ Εὐαγγέλης ἐσκέπτετο ὅτι ἐτι ἀφθονωτέρους ἡδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ἀγνάλης αὐτῆς διὰ τελειοτέρας καλλιεργίας· διὰ τῆς ἀρχιβουλίας ἦν ἔχουσιν οἱ ἰσχυροὶ χαρακτῆρες ὅπως τέμνωσι νέας ὁδοὺς, ἐγκαταλιπὼν τὰ πεπατημένα εἰσῆγαγε νέας μεθόδους καλλιεργίας, συνεπιβοηθοῦντος καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ μεταβάντος ἐξαδέλφου του Κωνσταντίνου Ζάππα· ἐκπλήξιν καὶ οἶκτον διήγειρον παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐκμισθωταῖς αἱ καινοτομίαι ἐκεῖναι, ἀλλ' ὅτε εἶδον τὰς πλου-

σίας καὶ ἐκτάκτους συγκομιδὰς ἀπέμειναν χαίνοντες καὶ θαυμάζοντες.

Ἡ ἐξοχος ἐπιχειρηματικότης, ἡ παραδειγματικὴ τιμιότης τοῦ Εὐαγγέλη καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του, ἡ πεποιθήσις ἦν ἐνέπνεον εἰς πάντας, κατέστησαν αὐτοὺς περιζήτητους ἐκμισθωτὰς καὶ πολλοὶ τῶν γαιοκτημόνων παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ ἐνοικιάσωσι τὰς ἰδιοκτησίας των.

Κατὰ μικρὸν ἐμίσθωσαν ἀπεράντους ἐκτάσεις γαιῶν, τῷ δὲ 1842 τὸ περιώνυμον Βροσθένιον· οἱ ἐν τῷ κτήματι τούτῳ ὑδρόμυλοι συχνάκις ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ πλημμυροῦντος ποταμοῦ· ἀλλ' ὁ Ζάππας ἐπένοησεν εὐφύεστατα νὰ κατασκευάσῃ τεχνητὸν ὄχετόν μακρὰν τῶν μύλων πρὸς ἐκροὴν τῶν ὑπερεκχειλιζόντων ὑδάτων, νὰ στρώσῃ διὰ κορμῶν δένδρων (ἕνεκα τῆς ἀπολύτου σπάνιός ἐκεῖ λίθων) ἐνιαχοῦ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ σχηματίσῃ δι' αὐτῶν προχεύματα εἰς ὄχθας τινὰς αὐτοῦ· οὕτω δὲ οὐ μόνον αἱ πλημμυραὶ προσελήφθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὕδωρ μετὰ μεζονος δυνάμεως καὶ κανονικώτερον ἔρρεε πρὸς κίνησιν τῶν μυλοπετρῶν· τὸ ὀλέθριον στοιχεῖον κατέστη εὐεργετικόν.

Ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας βλέπων εὐλογοῦμενον ὁσημέραι τὸν

πλοῦτον αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ γείνῃ ἰδιοκτῆτης τῶν κτημάτων ὧν ἦτο ἐκμισθωτὴς καὶ βαθμηδὸν ἡγόρασε πάσας τὰς καταφύτους ἐκεῖνας καὶ γονιμωτάτας ἐκτάσεις μετὰ τῶν ἐπαύλεων καὶ τῶν χωρίων. Ἡ δὲ ἀγλαόδωρος γῆ, ὡς νὰ προησθάνετο ὁποῖαν χρῆσιν ἐμελλε νὰ ποιήσῃ τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ, παρήγε, παρήγε, παρήγε.

Οἱ οἶκοι τοῦ Ζάππα ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ τοῖς κτήμασι ἦσαν περιβόητοι διὰ τὴν φιλοξενίαν, ἀληθεῖς οἶκοι Ἀβραάμ· πόσοι Ἕλληνες ἐκπατρισθέντες εὗρισκον ἐν τῇ ξενιτειᾷ ὀλίγην πατρίδα ὑπὸ τὴν φιλάνθρωπον τοῦ Ζάππα στέγην! ἀλλὰ πολλοὶ πλὴν τῆς ἐνθέρμου δεξιώσεως καὶ τῆς ἀρωγῆς εὗρισκον ἐκεῖ καὶ τι πολυτιμότερον, τὴν συμβουλὴν καὶ τὴν ἐν-

ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΠΠΑΣ.

θάρρυνσιν, παρακείμεσιν πρὸς ἐργασίαν, διεξέγερσιν τῆς φιλοτιμίας ὅπως καρτερικῶς παλαίσωσιν ἐν τῷ βίῳ καὶ νικήσωσιν ἐπὶ τέλους.

Ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἀπέθανε τῇ 19. Ἰουνίου 1865, ἐτάφη δ' ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀνεγερθέντι ναῷ, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιταφίου πλακὸς ἐχαράχθησαν αἱ λέξεις ὡς αὐτὸς ὤρισεν ἐν τῇ διαθήκῃ του.

Ἐν τῷ θ'. ἄρθρῳ τῆς ἰδιοχείρως ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1860 ἤτοι πέντε πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔτη, γραφείσης διαθήκης σημειοῦται ἐπὶ λέξει:

„Μετὰ τὸν θάνατόν μου ἡ ταφὴ νὰ γείνη εἰς τὴν παρ' ἐμοῦ κτισμένην ἐκκλησίαν τοῦ Μπροσθενίου ἐμπροστὰ τοῦ Ἁγίου βήματος ἀπὸ ἔξω, τὸ δὲ μνημαῖόν μου νὰ κτισθῇ μὲ πέτρας καὶ περιφραγμένον μὲ σίδηρα τιθεμένη καὶ μία πλάκα ἐπὶ τοῦ μνηματος μὲ τὰ ἐξῆς γράμματα: (Ἐνθάδε κεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ κτίτωρ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας Εὐαγγέλης Ζάππας ἀποθανὼν τὸ ἔτος μῆνα καὶ ἡμέραν), καὶ μετὰ τέσσαρα

τῶν δύο μνημάτων ἀπὸ μίαν πλάκα μὲ τὰς ἐξῆς λέξεις. Εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας „ἐνθάδε κεῖται ἡ κεφαλὴ“ εἰς δὲ τὸ σχολεῖον τοῦ Λαμπόβου „ἐνθάδε κεῖνται τὰ ὀστά“ καὶ λοιπαὶ ὡς ἄνω λέγω.“

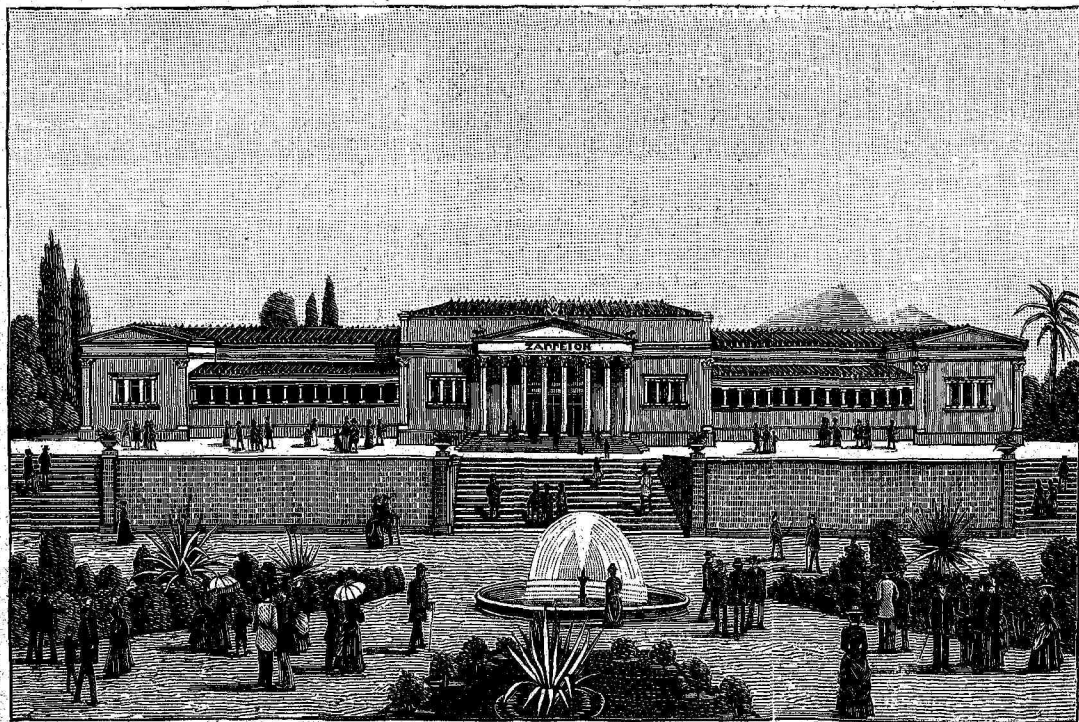

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ.

Ἡ διαθήκη αὕτη ἀπεκάλυψεν ὅλον τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, ὅλην τὴν ἔξοχον φιλοπατρίαν τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα δι' αὐτῆς ὁ μεγάλθυμος Ἕλλην πλήν δωρεῶν τινων εἰς ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἡπείρου, πλήν τῶν 400 μετοχῶν τῆς Ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας ὡς εἶχεν ἀφιερῶσαι πρὸς διατήρησιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἐκθέσεων, ὅλην τὴν ἡγεμονικὴν αὐτοῦ περιουσίαν δωρεῖ εἰς τὸ ἔθνος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐξαδέλφου του Κωνσταντίνου, εἰς ὃν ἀφίνει τὴν νομὴν αὐτῆς ἐφ' ὅσον ζῇ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ζῶν ἔτι νὰ κτίσῃ τὸ μέγαρον τῶν Ὀλυμπίων „ἀξιοπρεπὲς καὶ εὐρύχωρον“.

Καὶ πέραν δὲ τοῦ τάφου κηδόμενος τῆς προσφιλοῦς πατρίδος ἀφίνει ἐν τῇ ἐσχάτῃ θελήσει του παραγγελῖαν ὅτι πᾶς

Ἕλλην ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης αὐτοῦ.

ΖΑΠΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ.

κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, καὶ ξαναπαρᾶχῶσιν τὴν μὲν κεφαλὴν μου εἰς τὴν αὐλὴν ἢ ἐμπροστὰ τοῦ καταστήματος τῶν Ὀλυμπίων εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ δὲ ὀστά μου εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἐν Λαμπόβῳ σχολείου, καὶ θέσωσιν ἐπ' αὐτῶν

Ἀλλὰ τὴν ἀληθῶς θερμουργὸν φιλοπατρίαν τοῦ Εὐαγγέλη διατρανοῖ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ε'. ἄρθρου τῆς διαθήκης.

„Ἄν Ἕλλην τις πράξῃ ἢ ἐφείρῃ μέγα κατόρθωμα ὑπὲρ τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, τὸ ὅποιον νὰ ἐπιδοκιμασθῇ

παρ' ὅλου τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἐξ ὅλου τοῦ εἰσοδήματος τῆς τετραετοῦς αὐτῆς πανηγύρεως τῶν Ὀλυμπίων νὰ ἀφαιρεθοῦν μόνον τὰ ἔξοδα τῆς τετραετοῦς ἐκδόσεως καὶ μὲ τὰ περιπλέον ἢ ἐπιτροπὴ νὰ φτιάσῃ ἑνὰ χρυσοῦν στέφανον διὰ νὰ στέψῃ τὸν ἥρωα τοῦτον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς συναθροίσεως πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ δόξαν τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου· συγχρόνως νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὰ περιπλέον χρήματα ὅπου ἔμειναν ἐκ τοῦ φτιασίματος τοῦ στεφάνου πρὸς χαρὰν αὐτοῦ καὶ ἀφοσίωσιν τῶν ὁμοίων του ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλείου.

Τίς οἶδε ποίαν ἐφεύρουν, τίς οἶδε ποίαν μεγαλουργὸν ἐπινόησιν ἐμπλεῶν τόλμης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς ἀφθιτον κλέος καὶ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος ἐπόθει ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Ζάππα τοιοῦτο βραβεῖον ἀδλοθετοῦσα!

Ἦδη αἱ πύλαι τῆς ἐκδόσεως ἀνοίγονται· ὁ βασιλεὺς τῆς

Ἑλλάδος, ὁ διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, κραταιοὶ ἡγεμονίδαι, Ἕλληνες ἐκ πάσης γωνίας συρρέουσιν εἰς τὸ καλλιμάραρον μέγαρον ὅπως θεάσωνται τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῶν χειρῶν, τὰ ἔργα τῆς καλλιτεχνίας τῆς καλλιέργειας καὶ τῶν βιοτεχνιῶν. Μεγάλῃ καὶ περιλάμπρῳ ἐορτῇ τελεῖται, ἐξοχὸς πανηγύρις τῆς ἐργασίας, ἐν ᾗ ἀμείβεται ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ φιλοπονία, ἐν ᾗ ὑπεκκαίεται ἡ ἀμιλλα πρὸς ἐθνικὴν εὐημερίαν. Καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ θελήσαντος καὶ ἐκτελέσαντος διὰ τοῦ πλούτου αὐτοῦ ταῦτα πάντα εἶνε ἐκεῖ πλησίον, γηθοσύνης ῥιγοῦσα ἐξ ἀγαλλιάσεως. Πολλοὶ κεφαλὰ ἐπενόησαν μαγικοὺς φαντασιώδεις κόσμους· ἀλλὰ τί ἐξαισιώτερον τοῦ πραγματικοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ χαρμοσύνου τούτου ποιήματος τοῦ ὁποίου ἡ ἐορτάσιμος βοή ἐξικνεῖται μέχρι τῆς ὄνειροπολησάσης αὐτὸ κεφαλῆς;

* * *

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ.

Κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἐπικρατεῖ ἡ τάσις τοῦ νὰ ἐξετάζωμεν καὶ αὐτὸν τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως καὶ νὰ ἀνερευνῶμεν τοὺς νόμους, καθ' οὓς ὁ βίος οὗτος ἐξελίσσεται. Διότι ἐν-τε τῇ ἀψύχῳ καὶ ἐμψύχῳ φύσει, τῆς ὁποίας τὸ τελειότατον δημιούργημα εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ἐπικρατοῦσι νόμοι σταθεροί, καὶ ὅπως ἡ αὐξήσις καὶ ἀνθίσις τῶν φυτῶν οὕτω καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκδηλώσεις ὑπόκειται εἰς νόμους σταθεροὺς καὶ ἀμεταβλήτους. Τὸ ἀριστον ἐκ τῶν βοηθητικῶν μέσων πρὸς ἐξακριβώσιν τῶν νόμων τούτων, τῶν διεπόντων τὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε ἡ στατιστικὴ, τῆς ὁποίας οἱ ξηροὶ ἀριθμοὶ ἐμψυχοῦνται καὶ ζωογονοῦνται πρὸ τῶν ὁμμάτων τοῦ ἐπιστήμονος καὶ δεικνύουσιν ἀριθμήτως τοὺς κανόνας τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀκανονίστως συμβαινόντων ἐν τῷ ὁργανισμῷ τῆς κοινωνίας. Διὰ τοῦτο ἡ στατιστικὴ εἶναι ὄχι μόνον τερπνὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα ἀλλὰ καὶ σπουδαιότατη ἐπιστήμη.

Τὰς πρώτας βάσεις τῆς στατιστικῆς ἔθηκεν ἐν ἔτει 1660 ὁ Ἑρμάννος Conring, καθηγητὴς τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περιφήμου πανεπιστημίου ἐν Leyden, ὅστις κατὰ τὸ ῥηθὲν ἔτος παρέδωκε μαθήματα, δι' ὧν ἠθέλησε νὰ καταδείξῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν ὅλην κοινωνίαν δι' ἀκριβῶν μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν καὶ τοιοιτοτρόπως ἐγένετο ὁ θεμελιωτὴς τῆς στατιστικῆς.

Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη τοῦ Conring ἔτυχε μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ πολλοῦ θαυμασμοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα βεβαίως τῶν ἐρευνῶν τοῦ ἦσαν μικρὰ καὶ εὐτελεῖ ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων βοηθητικῶν μέσων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν θεμελίων, τὰ ὅποια ἔθηκεν ὁ σοφὸς Γερμανὸς, ἀνηγέρθη βαθμυδὸν τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Ἐν ἔτει 1741 ὁ Δανὸς Amherston συνέταξεν ἀρκούντως ἀκριβῆ στατιστικὸν πῖνακα περὶ διαφόρων φαινομένων, ἅτινα ἐκίνουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐν ἔτος βραδυτέρον ἐδημοσίευσεν ὁ Γερμανὸς Süssmilch ὁγκωδέστατον ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: „Ἡ θεία τάξις ἐν ταῖς μεταβολαῖς τοῦ ἀνθρώπινου γένους“, ἐν ᾗ προσεπάθει, ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν, ν' ἀνακαλύψῃ διαφόρους νόμους, γενικὸν κύρος ἔχοντας. Ἄλλ' ὁ διασημώτατος πάντων τούτων ἦτο ὁ Βέλγος Quetelet (1796—1879), ὅστις ἤγαγε τὴν στατιστικὴν εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκεται τὴν σήμερον, τελειοποιήσας αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε

νὰ δύναται μὲ ὀλίγους ἀριθμοὺς καὶ βραχυτάτας λέξεις ν' ἀποδεικνύῃ ἐναργῶς πράγματα, πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὁποίων ἄλλοτε ἐγράφοντο ὁλόκληροι τόμοι. Διὰ τῆς στατιστικῆς διαφωτίζομεν τὴν σήμερον καὶ τὰ σκοτεινότερα κοινωνικά ζητήματα καὶ δι' αὐτῆς κατορθοῦμεν εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέστερον νὰ διορθώωμεν τὰ κακὰ καὶ νὰ ἐπεκτείνωμεν καὶ τελειοποιῶμεν τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα παρουσιάζει ὁ ὁργανισμὸς τῆς κοινωνίας.

Πρὸ πάντων λαμβάνομεν τῇ βοηθείᾳ τῆς στατιστικῆς ἀκριβῆ γνώσιν περὶ τῶν μεγάλων κατορθωμάτων, ἅτινα ἡ ἀνθρωπότης ἐκτελεῖ διὰ τῆς διηνεκοῦς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅπως ἀναφέρωμεν ἐν μόνον παράδειγμα, ἄς διατρίψωμεν ὀλίγον ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων. Εἰς παντὸς εἶδους ἐρωτήσεις σχετικὰς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, λαμβάνομεν ἀμέσως παρὰ τῆς στατιστικῆς σαφεῖς καὶ ὠρισμένας ἀπαντήσεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ταξειδευόντων ἐντὸς ἐνὸς ἔτους εἰς ὅλους τοὺς σιδηροδρόμους τῆς γῆς ἀνέρχεται εἰς 1600 ἑκατομμύρια. Τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, δηλαδὴ 1150 ἑκατομμύρια ἀνήκουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐξ αὐτῶν πάλιν 550 ἑκατομμύρια εἰς μόνην τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν· βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεταννία μόνη ἔχει σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν ταξειδευόντων εἰς ὅλους τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Εὐρώπης, καὶ περισσότερον τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ταξειδευόντων ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Κατὰ τὴν διεθνῆ στατιστικὴν τὰ ὑπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἀτόμου ἐπιχειροῦμενα κατ' ἔτος ταξειδία εἰς τὰ διάφορα ἔθνη ἔχουσιν ὡς ἐξῆς: Ἐν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ 17,6, ἐν Βελγίῳ 10,3, ἐν Ἑλβετίᾳ 7,7, ἐν Γερμανίᾳ 4,8, ἐν Γαλλίᾳ 4,5, ἐν Ὀλλανδίᾳ 4,2, ἐν Δανίᾳ 3,1, ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ 1,2 κτλ. Δηλαδή, ἕκαστον ἄτομον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ταξειδεύει μὲ τὸν σιδηρόδρομον κατὰ μέσον ὅρον δεκαοκτὼ σχεδὸν φορές τὸ ἔτος, ἐν Βελγίῳ δέκα καὶ οὕτω καθεξῆς ὡς ἀνωτέρω. Βλέπομεν πρὸς τούτοις ὅτι ἐν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ γίνονται κατ' ἔτος δεκαπέντε φορές περισσότερα, καὶ ἐν Βελγίῳ ἐννέα φορές περισσότερα ταξειδία ἢ ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ.

Ἐτέραν σχετικὴν ἐρώτησιν δυνάμεθα ν' ἀπευθύνωμεν πρὸς τὴν στατιστικὴν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυστυχημάτων, τὰ ὅποια συμβαίνουν κατ' ἔτος εἰς τοὺς σιδηροδρόμους. Καὶ περὶ τούτου λαμβάνομεν ἀμέσως λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἀποκρίσιν, ἐκ τῆς ὁποίας βλέπομεν ὅτι ὁ σιδηρόδρομος τὴν σή-